

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuntajaosta annetun
lain 8 a—8 c §:n kumoamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kuntajaosta annettua laista kumottavaksi säännökset paikallishallinnon palvelujen järjestämistä koskevista suunnitelmista. Kuntajaon muutoksen vaikutukset palvelujärjestelmiin selvitettäisiin vapaa-

muotoisesti sillä tavoin, kuin paikallisesti kussakin tapauksessa harkitaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

PERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Kuntajaon muuttamisen yhteydessä selvitetään kuntajaosta annetun lain (73/77) säännösten edellyttämällä tavalla edellytykset muutoksen toteuttamiselle. Kuntajaon kehittämisen yleisenä tavoitteena on, että kaikki kunnat olisivat toimintakykyisiä ja pystyisivät huolehtimaan kunnille osoitetuista tehtävistä. Kun kuntajaon muutoksia on tapahtunut viime vuosina erittäin vähän ja olosuhteiden muutokset kuitenkin edellyttävät yhteiskuntarakenteeltaan kootumpaa kunnallishallintoa kuin Suomessa nykyisellään on, paikallishallinnon palvelujärjestelmien suunnittelua koskevien säännösten avulla on toivottu voitavan parantaa mahdollisuuksia etukäteen arvioida, mitä etua julkisten palvelujen järjestämiseen kuntaliitoksella voitaisiin saavuttaa. Suunnittelujärjestelmä on kuitenkin osoittautunut kankeaksi, jopa mahdottomaksi toteuttaa. Esityksen tarkoituk-

sena on tehdä mahdolliseksi paikallisesti harkittavalla tavalla selvittää keskeisten kunnallisten peruspalvelujen ja valtion paikallishallinnon palvelujen järjestäminen liitoksen kohteena olevalla alueella. Lääninhallitus hankkii asian selvittämiseksi tarpeellisen aineiston.

1.2. Keinot

Kankeaksi osoittautunut suunnittelujärjestelmä ehdotetaan kumottavaksi. Tällöin ei myöskään jäykistettäisi uuden tai laajentuneen kunnan toimintaa valtion vahvistettavalla suunnitelmalla, vaan kunta voisi joustavasti sopeuttaa toimintansa muutoksen jälkeisiin olosuhteisiin ja kuntalaisten mahdollisesti muuttuviin suuntautumisiin eri palveluihin. Vaikka kuntaliitokseen ei kunnassa suhtauduttaisi yksinomaan myönteisesti, on kuitenkin tarpeen selvittää mahdollisen muutoksen vaikutukset palvelujärjestelmiin, jos muutosta koskeva asia on pantu vireille. Kannan määrittely itse muutokseen jäisi edelleen luonnollisesti kunnanvaltuuston päätettäväksi.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Lainsäädäntö

Kuntajaosta annetun lain 2 §:n mukaan kuntajaon muuttamisen yleisenä edellytyksenä on, että muutos on perusteltu kunnallishallinnon palvelusten järjestämisen helpottamiseksi tai kunnallishallinnon väestöpohjan ja taloudellisten voimavarojen vahvistamiseksi tai jos muutos muusta sellaisesta syystä on tarpeellinen. Asiaa harkittaessa kiinnitetään pykälän mukaan huomiota valtuustojen kantaan ja alueen asukkaiden mielipiteisiin samoin kuin maantieteellisiin olosuhteisiin, talouselämän ja liikenneyhteyksien kannalta asiaan vaikuttaviin seikkoihin sekä pyrkimykseen kehittää aluejako hallinnon ja muiden yhteiskunnallisten toimintojen kannalta tarkoituksenmukaiseksi. Lakiin lisättiin vuonna 1988 säännökset suunnitelmasta paikallisten palvelujen järjestämisestä, suunnitelman käsittelystä ja sitovuudesta. Päätösvalta suunnitelman vahvistamisesta siirrettiin valtioneuvostolta lääninhallitukselle heinäkuun alussa 1990 voimaan tulleella lailla.

Suunnitelman laatimista koskevan säännöksen soveltaminen on lyhyenä voimassaoloaikana osoittautunut ongelmalliseksi, kun eräät kunnat, jotka ovat halunneet vastustaa vireillä olevan hakemuksen hyväksymistä, ovat kieltäytyneet osallistumasta suunnitelman laadintaan. Näissä olosuhteissa on ollut harkittavana, olisiko suunnitelman laatimisjärjestystä muutettava niin, että tyydyttäisiin varaamaan kunnille tilaisuus lausunnon antamiseen asiassa. Koska kuitenkin vahvistettavista suunnitelmista ollaan yleisemminkin luopumassa kuntien valtiosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä, ei ole enää pidettävä perusteltuna säilyttää vahvistettavaa suunnitelmaa myöskään kuntaliitostapauksissa suunnittelujärjestelmän hallinnollisen raskauden takia.

2.2. Käytäntö ja muutoksen syyt

Niissä muutamassa tapauksessa, jotka ovat olleet vireillä kuntajaosta annetun lain 8 a—8 c §:n voimassaoloaikana, on osoittautunut, että suunnittelujärjestelmä ei ole toimiva. Kun aikaisemmin kunnat laativat suunnitelman liitosta varten oma-aloitteisesti keskenään tai lääninhallitus selvitti asiaa muutoin asian val-

mistelun yhteydessä, säännösten toimivuus oli parempi. Lääninhallitus olisi edelleen mainitun lain 8 §:n1 momentin nojalla velvollinen hankkimaan asian valmistelun yhteydessä hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen. Menettely voidaan jättää tämän säännöksen varaan.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi kuntien vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta vuosina 1992-1993. Tämän lainsäädännön tarkoituksena on kannustaa kuntien liittymistä laskennallisella yhdistymisavustuksella. Kuntajärjestelmän kehittäminen edellyttää kuntien lukumäärän vähentämistä ja kootumpaa yhteiskuntarakennetta. Jotta nämä vapaaehtoiset liitokset voisivat toteutua ilman hankalaksi osoittautunutta suunnittelujärjestelmää, on tässä yhteydessä harkittu välttämättömäksi ehdottaa suunnittelujärjestelmää koskevat säännökset 8 a—8 c § kumottaviksi.

2.3. Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä sisäasiainministeriössä niiden kokemusten perusteella, joita lääninhallituksilla on ollut asianomaisten säännösten soveltamisesta.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä pyritään keventämään hallinnollista menettelyä kuntajakoa muutettaessa. Suunnittelujärjestelmät ovat osoittautuneet kaavamaisiksi ja yhteiskunnassa tapahtuvien nopeiden muutosten kannalta huonosti toimiviksi. Kuntajaon muutosasiat käsitellään tapauskohtaisesti, ja paikallisesti voidaan parhaiten harkita, mitä selvityksiä kussakin tapauksessa on mahdollista etukäteen laatia ja toisaalta se, kuinka pitkälle etukäteen on tarkoituksenmukaista sitovasti pyrkiä määrittelemään uuden tai laajentuvan kunnan palvelujärjestelmät.

Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia.

4. Voimaantulo.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki
kuntajaosta annetun lain 8 a—8 c §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Tällä lailla kumotaan kuntajaosta 21 päivänä tammikuuta 1977 annetun lain (73/77) 8 a—8 c §, sellaisina kuin ne ovat, 8 a § 17 päivänä kesäkuuta 1988 annetussa laissa (559/88) sekä 8 b ja 8 c § muutettuina viimeksi

mainitulla lailla ja 15 päivänä kesäkuuta 1990 annetulla lailla (556/90).

2 §
Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä kesäkuuta 1990.

Helsingissä 9 päivänä marraskuuta 1990

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Sisäasiainministeri *Jarmo Rantanen*

